

Nr 165.

Av herr **Johanson, Karl August**, angående vissa frågor rörande den kommunala indelningen.

Genom lagen av den 13 juni 1919 »om ordning och villkor för ändring i kommunal och ecklesiastik indelning» genomfördes »fasta normer för avgörandet av de betydelsefulla, i lag dittills så gott som oreglerade rättsförhållanden, vilka uppstå vid inkorporeringar, delning eller sammanslagning av kommuner o. s. v.». Denna lag har i stort sett varit och är tillfredsställande då det gäller att ordna de mellanhavanden som vid angivna tillfällen uppstå men täcker inte de förhållanden som uppstå mellan stadsplanlagda samhällen och den egentliga landsbygden. För stadsplanlagda samhällen, municipalsamhällen, tillämpas i regel en hel del förordningar som medföra rätt så stora kostnader och därmed en ökad skattebörd för dem som där bygga och bo utan att det härigenom uppkommer några fördelar av nämnvärd art. Förhållandet blir i de flesta fall enahanda vid inkorporeringar. Den stad, köping eller landskommun som mot sin vilja får mottaga del av annan kommun åsamkas i de flesta fall stora kostnader som icke uppvägas av motsvarande skatteintäkter. Municipalsamhällen söka därför ofta att eliminera de högre skatterna genom att få till stånd en utbrytning ur moderkommunen för att bilda egen kommun, köping. Erfarenheterna på detta område torde visa att skattebördan för köpingarna i regel minskas allt efter som dessa hinna stabiliseras. Det är dock inte alltid en anhållan om utbrytning blir bifallen utan municipalsamhället får allt framgent, vid sidan av den allmänna kommunalskatten, även betala rätt hög municipalskatt. Även om starka skäl föreligga t. ex. för anläggande av vatten- och avloppsledningar, ett förbättrat brandväsende, bättre gator etc. kan detta icke utföras då kostnaderna härför bli alltför betungande i förhållande till de begränsade inkomster samhället erhåller. Det bör även framhållas att ett municipalsamhälle i viss utsträckning får anlägga och underhålla sina gator utan att härför erhålla något som helst bidrag av bilskattemedel eller annat statsbidrag.

För landskommunernas vidkommande är det givetvis av stort intresse att inte allt för många och för stora uppdelningar sker av en kommun. En uppdelning medför ovillkorligen ett minskat skatteunderlag och därmed minskade inkomster. Härtill kommer som regel att kostnaderna för fattigvård, barnavård och skolväsendet bli större i den kvarvarande delen av landskommunen. Även om den avskilda delen, köpingen, blir ålagd att betala skatteersättning, kan delningen för landskommunens vidkommande i en framtid medföra vittgående ekonomiska konsekvenser. Av det anförda torde tydligt framgå att det uppstår stora ekonomiska svårigheter för ett stads-

planelagt samhälle, municipalsamhälle, att på ett tillfredsställande sätt ordna sina angelägenheter om en av samhället gjord framställning om utbrytning inte kommer till stånd. Lika tydligt framgår även att stora svårigheter kan uppstå för de landskommuner som få vidkännas en utbrytning. Det är därför en mycket vanlig företeelse att förslag om utbrytningar av delar av en landskommun möter ett energiskt motstånd från kommunernas sida, i all synnerhet då, såsom oftast är fallet, de delar som skola avskiljas utgöras av samhällsbildningar inom vilka löntagare äro bosatta, t. ex. s. k. förstadssamhällen. Det har ibland sagts — och med rätta — att denna förminskning av landskommunernas bärkraft utgör ett av beläggen för att landsbygden försummas till förmån för städerna. Genom att skattebördan på landsbygden växer ökar inflyttningen till stadssamhällena, där man kan bereda befolkningen förmåner som landsbygden i sin fattigdom får undvara.

Det är givetvis en berättigad fordran allmänt sett att de sanitära och hygieniska förhållandena bli drägliga även inom tätbebyggda delar på landsbygden. Frågan är emellertid om man med nu gällande bestämmelser uttömt möjligheterna att nå detta syfte. Enligt min mening borde det kunna finnas någon form varigenom angivna syfte uppnås utan att invånarna i de områden som behöva regleras oskäligt betungas eller landskommunerna stympas. Jag tillåter mig peka på en sådan form.

Då en del av en kommun skall avskiljas för att tillföras en stad eller själv utgöra en fristående stadsbildning, skall en ekonomisk uppgörelse träffas mellan de kommuner som beröras av ombildningen. Jag vill nu ifrågasätta huruvida icke en ekonomisk uppgörelse inom en kommun kan vara tänkbar som gör en avskiljning av del av kommun överflödig. När man inom ett tätbebyggt område av en landskommun önskar att separera från kommunen för att bilda egen kommun eller för att uppgå i en stad är det ofta för att slippa bära dels kommunalskatt och vägs katt, dels särskild skatt för reglering av det tätbebyggda område inom vilket man bor. Om en sådan ordning kunde införas, att de inom det tätbebyggda området bosatta kunde erhålla del av kommunalskatten för angivna regleringsändamål, skulle huvudmotivet för utbrytningen upphävas. Ur landskommunernas synpunkt borde en sådan ordning vara att föredraga framför den nuvarande metoden, då kommunerna berövas delar av sitt område. Man kan också uttrycka saken så, att landskommunerna skulle ha att efter vederbörlig prövning bidra till regleringar inom sina tätbebyggda områden.

Jag är fullt medveten om att den här väckta frågan inrymmer åtskilliga svårlösta problem och möjligt är att oöverkomliga hinder kunna möta att följa den av mig här i största korthet angivna utvägen. Med den omfattning inkorporeringarna numera fått och då municipalsamhällets antal kraftigt öka samt då frågan om köpingsbildningar på många håll i landet nu är aktuell, synes mig dock tidpunkten vara inne att problemet göres till föremål för en statlig utredning.

Jag tillåter mig hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om införande av sådana nya bestämmelser, att regleringar inom tätbebyggda områden av landskommunerna kunna ske utan avkorporeringar eller kommunal nybildning och utan att allt för mycket ekonomiskt betunga de tätbebyggda områdenas inbyggare.

Stockholm den 23 januari 1941.

Karl August Johanson.
